

KIS HÍR



RÓKA URFI SÉTÁJA. (Lásd a 358. lapon.)



LVIII. köt. 23. szám. Ara negyed-évre 2 kor. Egyes szám ára 24 fil. 1900. június 10-én.
Megjelen minden vasárnap 16 lapon.

Előfizetési felhívás

a

KIS LAP

julius-decemberi folyamára.

— A „KIS LAP“ 59-ik kötetére. —

A FOLYÓ hó végével befejezést nyer a »Kis Lap« most folyó 58-dik kötete s ezennel megnyitjuk az előfizetést a jövő hóval kezdődő újabb kötetre, mely a »Kis Lap«-nak immár **ötvenkilenczedik** kötete lesz.

Pályafutásának *harminczadik* esztendejébe lép a »Kis Lap« a most következő új kötettel. Nagy időre, egész ember-öltőnyi multra tekinthet vissza; oly hosszú multra, mint csak kevés irodalmi vállalat hazánkban. Es ez a hosszú mult talán legerősebb bizonyossága annak, hogy teljes mértékben sikerült megfelelnie hivatásának, elérnie a kitűzött célt, azt: hogy a magyar gyermek-világnak elme-képző, sziv-nemesítő, oktató mulattató jó barátja legyen. Embertani emberek ma már azok, akik Forgó bácsi első olvasói voltak; új nemzedékek egész sorozata váltotta fel azóta egymást s Forgó bácsi lankadatlan kedvvel és buzgalommal mesél a mai legújabb nemzedéknek épp úgy, mint mesélt már apáiknak, anyáiknak, mikor még ezek voltak gyermek-korban.

Azon a nyomon, mely harmincz esztendőn át már általános kedveltségére vezette a »Kis Lap«-ot, fog haladni tovább is. Multja kezeskedik a jövőjéről. Teljes gondal van előkészítve a most következő 59-dik kötet is, mind szöveg, mind művészi rajzok tekintetében. Mindjárt az első számban

„A három boszorka“

czimmel, rajzokkal ékesített hosszabb elbeszélés fog kezdődni, épp oly vonzó, mint érdekes és tanulságos. Ezt később

indiánus történet

fogja követni, szintén számos képpel, közben pedig alig ha helyet nem szorít magának a kis olvasók régi jó pajtása

Roszesont Ferke

hogy újabb viselt dolgait és vig tréfáit közölje velök. Lesz ismét

szindarab

és minden számban kisebb **beszély, mese, költemény, ismeret-terjesztő cikk**, legtöbbször rajz kíséretében. Minden szám közöl jövőre is rejtvényt, melynek megfejtői közt **jutalom-könyv** kerül kisorsolásra; e kötet utolsó számában pedig külön **jutalom-kisorsolás** lesz az egész évi legszorgalmasabb megfejtők közt. A rendes rovatok: **Forgó bácsi postája, Jó Sziv, Levelezés** stb. ezentul is nyitva lesznek, két hetenként pedig **színes mü-melléklet** kíséri a lapot.

Az új kötetnél sorakozzanak hát régi és új kis hívek a »Kis Lap« zászlaja alá, ahol igaz szeretettel fogadja őket

Forgó bácsi.

*

Kérjük a »Kis Lap« t. előfizetőit, sziveskedjenek megrendeléseiket mielőbb beküldeni, hogy a lap pontos szétküldése fönn ne akadjon.

A »Kis Lap« előfizetési ára:

Negyed évre **2 Korona.**

Fél évre **4 ..**

Egész évre **8 ..**

Az előfizetési pénzt korona-értékben sziveskedjenek beküldeni.

Az előfizetések, legcélszerűbben postai utalványon, a »Kis Lap« kiadó-hivatalához (Budapest, VII., Kerepesi-ut 54. sz. Athenaeum-épület) intézendők.

A »KIS LAP« kiadó-hivatala.



A KITÜNŐ DIÁK.

— Beszélyke. —

(Képpel a 357. lapon.)

(Vége.)

A VÁRAKOZÁS nem mulatságos még annak sem, aki tudja, mit vár és mikorra várhatja. Hát még aki azt sem tudja, hogy igazában mit is vár?

Sándor, amint ott üldögélt a tornácson, még valami más kellemetlen érzést is tapasztalt. Ő akart fél-vállról beszélni kis rokonaival, és ime, ezek hagyták őt fa-képnél. Ha ugyan szándékosan tették és nem nevetlen vadócságból.

Akár milyen okból tették, Sándor mégis meglehetősen meg volt akadva, hogy most már merre forduljon, mit csináljon. Az már csak nem járja, hogy utánuk fusson ezeknek az inczi-finczi gyerekeknek. Már csak azért sem teheti, mert nem is tudja, merre, hová futottak. Ott morfondérozott hát, hogy micsoda illetlen, nevetlen ficzkók ezek az ő kis atyafiai, akik így magára hagyják! Hiszen persze, ő maga is azt akarja, hogy ne sokat alkalmatlankodjanak körülötte; de hát ő maga szabja meg, mikor méltóztatik őket maga körül megtűrni és mikor kotródjanak. Miért nem várják meg?

Most hirtelenében a három testvér, úgy látszik, azért nem várta meg ezt, mert nagy tanácskozást köllött tartaniok. Messze a kertben, egy nagy fa árnyékában heveredtek a puha fűbe s ott folyt a tanácskozás, még pedig nagyon vigan, sok nevetéssel. Voltaképen csak Berczi szónokolt, magyarázott valamit s a kópé tömzsi Jenőke nagyokat kaczagva helyeselte, míg a kis Ninuska csak úgy félig értette, miről van

szó. De azt megértette, mikor Berczi megmagyarázta neki, mit köll tennie.

Még ott ült Sándor a tornácson, mert hát nem is tudta, mit csináljon egyebet, mikor látta, hogy a három testvér közeledik feléje, mind-egyikök egész nyaláb zöldség-félével az ölében. Roppant komoly képpel rakták elébe a zöldséget és Berczi, nem is várva kérdést, rögtön magyarázta:

— Ilyenkor vakációban mi egész nap künn futkosunk, neked pedig, a híres kitünő diáknak, bizonyosan nincs kedved effélére; de, hogy ne unatkozzál, hoztunk neked való mulatságot; tudjuk, hogy nagy természetvizsgáló vagy, hát szedtünk a számodra egy esomó növényt, hogy vizsgálhassad.

Ez a furcsa gondolkodás annyira meglepte Sándort, hogy hirtelenében nem tudta: komoly dolog ez, vagy tréfa, vagy éppen gunyolódás? Kérdezni pedig nem kérdezhetette, mert a három testvér iziben sarkon fordult és vig verseny-futással egy pillanat alatt eltűnt.

Most már mit csináljon ezzel a nagy esomó zöldséggel? Hát ha mégis komoly jó szándékkal hozták és kérdezni fogják, melyik micsoda? — mivel hogy ők talán nem ismerik. Márlegalábbnagyjából megnézegeti.

Bele fogott, de mind inkább bele vörösödött haragjában. Hiszen ez csupa giz-gaz, durva paraj, uti-lapu. Ugyan volna mit vizsgálni rajta!

— Talán bizony meg akartak tréfálni azok a tacskók! De az mégsem lehet... nem mernék tenni.

Félre rugta a giz-gazt, fölkelt és indult volna valamerre, de nem tudta merre. Micsoda goromba ficzkó az a Berczi, meg az a Jenőke, hogy most, mikor már rá ér, nem állnak szolgálatára, nem kalauzolják.

Ámbár persze . . . hiszen nem szereti ő az ilyen együgyű taeszkók társaságát. Sokkal jobb társaságban van ő maga-magával.

Ógyelgett tehát egyedül. Elvetődött a kert végibe is, honnan a kerítésen át lát-hatta, hogy Bercziék künn mulatnak a mezőn, pillangót kergetnek, majd meg valami gyűjtenek és nagyon vigan vannak. Egészen hozzája hallatszott el a kacagásuk. Az pedig szörnyen boszantó, ha mások vigan vannak, mikor magunk morcosan morfondérozunk.

A három testvér csak déli harang-szóra került elő, pontosan az ebéd idejére. Sándor el volt tökéelve, hogy nagyon kurtán fog velök bánni, ha közelednek hozzá; de, sajna, nem került sora, hogy megtehesse, mert mind-egyiknek akadt valami dolga és még csak arra sem voltak kíváncsiak, jól mulatott-e kitűnő vendégük a nagyszerű növény-gyűjteménnyel?

Ebéd után Berczinek és Jenőkének olvasgatniok, tanulatniok kellett egy kicsit, atyjok ezt még a vakációban sem engedte el. No, már ebben jelesül segíthetné őket. Persze, csak ha szépen megkérnék. Dehogy kérték! Bezárkóztak a szobájokba és tanulgattak, ahogy tudtak. Bizonyosan nagyon rosszul, de hát beérték vele.

A tanulatás befejeztével újra játszani mentek, de indulás előtt Berczi nagyon nyájasan lépett Sándorhoz és jókora skatulyát nyomott a kezébe.

— Mi most megint kísétálunk és játszogatunk a magunk falusi módjára; de még dél előtt gondoltam rád, gyűjtöttünk számodra vizsgálni való bogarakat. Jó mulatást!

Megint nem várta még csak azt sem, hogy Sándor megköszönje a szives figyelmet.

Sietve futott Jenőke s Ninuska után. Sándor pedig habozva forgatta kezében a skatulyát. Nem tudta, hányadán van vele? Tréfa-e vagy komoly dolog? Végre mégis csak fölnyitotta. Nagy gyönyörűsége nem telt benne.

Össze-vissza hányva látott a skatulyában mindenféle tücsköt-bogarat, közönséges legyet, hernyót, mezei pókot, silány fehér káposzta-pilangót, futó bogarat, ami uton-utfélen mindenütt látható. Ez már mégis nagyon gyanus . . . alig lehet kétség, hogy mókáznak vele. Vagy tán azt hiszik, hogy mint városi gyerek nem ismeri az effélet?

— Majd számon kérem Berczi barátomtól! gondolá.

Kisétált s megpillantotta Berczit, aki épp a gazdasági udvar felé sietett. Utána szaladt és haragosan kérdé, mi szándéka volt vele, hogy azokat a haszontalan közönséges bogarakat a kezébe nyomta?

Berczi olyan ártatlan képet vágott, mint a ma született bárány.

— Közönségesek? Ejnye no! Azt hittem, érdekelni fognak. No de ha ritkaságot akarsz látni, láthatnál ám ott a gyepen . . . nézd . . . ott, ahol Zsuzsi a fehér-nemüt teregeti. Ott valami ritka fajta állatok botorkálnak, amilyeneket még itt sohasem láttak. Szaladok is oda.

Elfutott. Sándor megint nem tudta hányadán van. Hát ha csakugyan valami ritkaságot láthat? Már csak elsétál oda is.

No, látott is csodát. Ilyen állat igazán sohasem járt még ezen a tájékon. Messziről Sándor valóban nem tudta, mi lehet az, hát gyorsan futott egészen közelre. Jaj, bár ne futott volna!

Mert hajh! . . . mik voltak azok a csoda állatok? Óriási teknős-békáknak látszottak



... HÁTUKRA BORITOTTÁK A RUHÁS KOSARAT. (Lásd a 358. lapon.)

de valósággal bizony csak a három vig testvér volt. Elcsenték Zsuzsától és hátukra borították a ruhás kosarat. (Lásd a képet a 357. lapon.) Aztán négykézláb másztak. Messziről valami csoda nagy teknős-békáknak lehetett gondolni. Annak tartotta, váltig álmélkodva. Sándor is; persze, csak amig közelre nem jutott. Alig ért azonban oda, az óriás teknős békák fölugráltak, ledobták a kosarat a hátukról és nagy kacagással futottak el.

Most már nem lehetett Sándornak kétsége. Ezek bizony mókáznak vele, bolonddá tartják, nevetik. Szörnyen fölforrtyanva ment vissza a házhoz és mindenféle rettenetes tervek kavargtak a fejében. De mikor jobban meggondolta, úgy találta, hogy semmit sem tehet. Ha panaszkodna a néninek, még ez is nevetne rajta, hiszen csak bolondos tréfa volt.

— Kifogtak rajtam, dörmögte mérgelődve. És ök hárman szépen meglesznek nélkülem, én pedig halálra fogok itt unatkozni. Egész nap, hetekig csak nem gyűjthetek füveket és bogarakat . . . és ha teszem, megint nevetni fognak rajtam . . . Jobb lesz talán, ha velök tartok és pajtasaimnak fogadom.

Csak hogy kettőn áll a vásár. Bercziék ügyet sem vetettek rá, éppenséggel nem keresték a barátságát és ha játszani indultak, nagyon komoly képpel mondták:

— Te nem jöhetsz velünk, a mi együgyű játékunk nem való ilyen híres kitünő diáknak.

Már-már végkép elbusult és elkeseredett; de egy éjjel jól meggondolta a dolgot és megtalálta a jobbik eszét. És másnap nevetve felelte Berczinek:

— Ej, hagyjátok azt az én kitünő diák-ságomat! Látom én már, hogy nagyon hibás uton jártam. Talán többet tanultam, többet tudok, mint ti, de nem elég a sok tudás a fejben, hanem öröme, barátságra nyitva álló vidám szív is szükséges, hogy boldogok legyünk. Hát én jó pajtás akarok lenni.

— Az már más! szólt Berczi. Tiszta szívből fogadjuk, mihelyt nem hiszed azt, hogy a kitünőségnek elbizakodottnak is szabad lenni.

Nem bizony, nem hitte Sándor többé. Igazi jó pajtása lett kis rokonainak, s velök vígan és boldogan töltötte a nyarat. És kétszeresen meggyógyulva tért haza: megmaradt kitünő diáknak, de szerény, vidám is lett, pajtásainak jó pajtása, kit most mindenki őszintén szeret.

RÓKA URFI SÉTÁJA.

(Képpel a ezimlapon.)

*Régi gunyám levettem,
Régi bundám levedlettem,
Feszül rajtam új kabát.
A fejemben kalap hetyke,
Igy sétálok a ligetbe
Nádason, cserjéken át.*

*Jól megy minden, semmi hiba —
Most nevededik a liba.*

*Akít, ah, úgy szereték!
Tó vizén vígan uszkálnak,
Tollacskaik úgy sárgálnak! —
No, csak még hadd érjenek.*

*A kis kedvest most kímélem; —
De úgy vélem, úgy remélem
Értte eljövendek én.
Husra kap is már ma-holnap —
Fehéredő liba-tollnak
Épp ezért örvendek én.*

SZAPPAN-BUBORÉK.



*A bögrebe egy kis vizet!
Bele szappant keverek.
Nézd, szájamban a szalma-szál,
Büvös golyót ereget!*

*Megnövekszik, gömbölyödik,
Fényes színekben ragyog...
Egyszerre csak szerte pattan
És még nyomot se hagyott.*

*Gyorsan utána röpitem
A második hólyagot...
Harmadikat, negyediket...
Ni, hogy lebeg, kavarog!*

*De még maradt a bögrében...
Te következél, Jani!
Oh, milyen boldogság volna
A nyomukba szállani!*

K É P E K

A MAGYAR NEMZET TÖRTÉNETÉBŐL.

(Képekkel a 360., 361., 364. és 365. lapokon.)

Az utolsó Rákóczi fejedelem.

Hej Rákóczi, Bercsényi!
Magyarok dicső vezéri!

RÉGI bus nótának szól ilyen a kezdete.
Ti már talán nem is ösmeritek e dalt,
de nagyapáink, déd-apáink még gyakran

sóhajtották el, bánatosan emlékezve nemzetünk történetének egyik legdicsebb, legnemesebb alakjára, II. Rákóczi Ferencz fejedelemre. És ma is gyorsabban dobog minden igaz magyar szív az utolsó Rákóczi fejedelem történetének hallatára.

Aki nem ismeri, illő, hogy megismerje. Valamivel több, mint kétszáz esztendeje, hogy német és olasz fegyveresektől kísért

zárt hintó robogott be a már akkor is nagy és híres Bécs városába. Ott volt a székhelye a német császárnak, aki egyszersmind a magyarok királya is volt, de akinek a szívét elfordították a magyar nemzettől a német, olasz, cseh tanácsosok, kik a királyt környezték, a magyart pedig gyűlölték és üldözték.

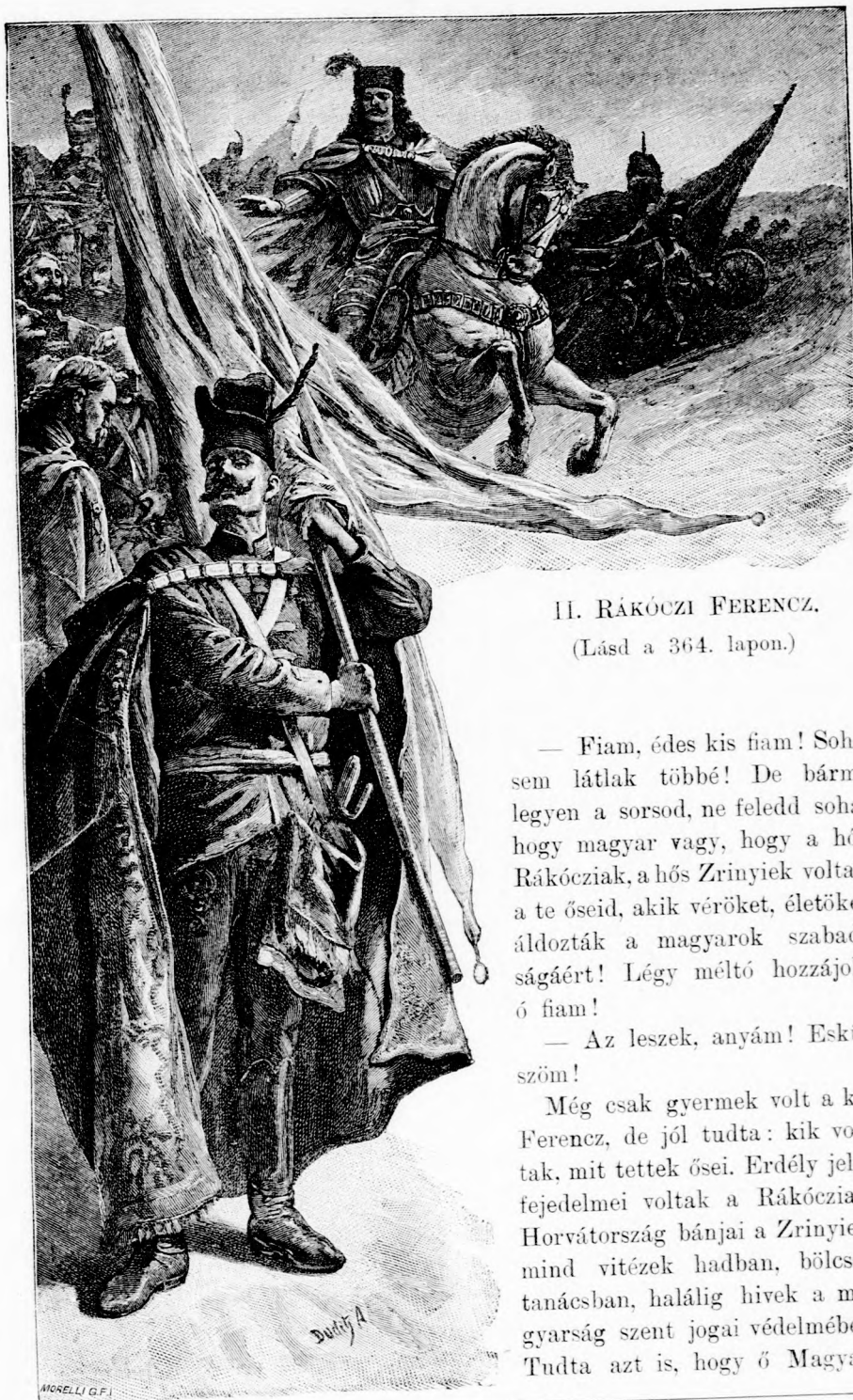
Abban a zárt hintóban, hogy annyi fegyveres kísérte messzi Magyarországból egészen Bécsig, nagyon előkelő ur ülhetett, vagy pedig . . . előkelő rab. Hát biz' az inkább rab volt. Még pedig mély gyászba öltözött asszony, a két gyermekével: egy leánykával és egy körülbelül tizenkét éves fiúval. *Zrinyi Ilona* volt ez a gyász-ruhás



RÁKÓCZI MENEKÜLÉSE NÉMET-UJHELYBŐL. (Lásd a 364. lapon.)

nő, Munkács hős lelkü asszonya, ki a jogaikért, szabadságukért fegyvert ragadott, de kifáradt, megfogyott kurucz magyarok utolsó erősségét, Munkács várát, két esztendeig védelmezte és akkor is csak árulással vehették el tőle. Talán emlékeztek rá, nem rég beszéltem nektek róla.

Nem sokáig maradt *Zrinyi Ilona* Bécsben. Elment számkivetésbe, messzi idegen földre, Törökországba. De a gyermekeit nem eresztették vele. Ott maradt Bécsben kis fia, *Rákóczi Ferencz*. Forró könyek hullatásával ölelte anyja utólszor a keblére.



II. RÁKÓCZI FERENCZ.

(Lásd a 364. lapon.)

— Fiam, édes kis fiam! Soha sem látlak többé! De bármi legyen a sorsod, ne feledd soha, hogy magyar vagy, hogy a hős Rákócziak, a hős Zrinyiek voltak a te őseid, akik vérüket, életüket áldozták a magyarok szabadságáért! Légy méltó hozzájuk, ó fiam!

— Az leszek, anyám! Esküszöm!

Még csak gyermek volt a kis Ferencz, de jól tudta: kik voltak, mit tettek ősei. Erdély jeles fejedelmei voltak a Rákócziak, Horvátország bánjai a Zrinyiek, mind vitézek hadban, bölcssek tanácsban, halálig hívek a magyarság szent jogai védelmében. Tudta azt is, hogy ő Magyar-

Bécs-
degen
nekeit
ésben
könyek
a keb-

ország egyik legelső nagyura; mert anyja, mikor Munkács várát átadta, azt is kikötötte, hogy fia ne csak szabad legyen, hanem megkapja egész apai örökségét. A Rákócziak vagyona pedig óriási volt, fölért egy kis királysággal. Tömérdek vár, kastély, uradalom. Persze, Ferencz még kis fiu levén, egyelőre nem kaphatta a kezébe.

Csak hogy tudták mind ezt a király körül ólálkodó német és cseh fő-tanácsosok is. Ezek pedig félték a kis Ferencztől, bár még csak kicsi fiu volt.

— Teszünk róla, hogy ne léphessen az ősei nyomdokaiba, mondták. Még gyermek, majd nevelünk hát belőle olyan embert, aki nem lesz veszedelmes, hanem úgy tánczol, ahogy mi füttyülünk.

Hogy pedig ezt biztosan elérjék, bedugták a kis Rákóczi Ferenczet kolostorba, komoly, szigorú szerzetesek gondjaira. És megszabták a szerzeteseknek, mire tanítsák, neveljék.

Ott a csöndes, szomoru kolostorban növekedett a serdülő Rákóczi Ferencz. Sugár természetű, szelid, jóságos képű, de élénk, lelkes tekintetű fiu volt, korát meghaladó érettséggel, komolysággal mindenben. Nagyon szorgalmasan tanult, mindig nyájas volt, csak kissé szófalan; de a szigorú szerzeteseknek soha legkisebb panaszuk sem lehetett rá.

— Jól megy a dolog, célzt érünk! gondolák.

És lassacskán kezdték a serdülő Ferencznek azt magyaráztatni, hogy nem tehet Istennek jobban tetsző dolgot, mint ha örökre ott marad a kolostorban, jámbor szerzetessé lesz, lemond minden világi hívságról, mert hiszen ez mind mulékony gyarlóság, ellenben mint szent életű jámbor

szerzetes, érdemet szerez a tulvilági örök üdvösségre.

Szeliden, komolyan hallgatta Ferencz a böles oktatást. Őszintén ájtatos volt ő, az is maradt élte fogytáig; de hát a Zrínyi Ilona fia volt, a Rákócziak és Zrínyiek vére folyt az ő ereiben és átlátott a furfangos barátoknak és följobbvalóiknak a tervén. Csöndesen rázogatta a fejét és nyugodt határozottsággal felelé:

— Amit mond, szent atyám, mind nagyon szép és igaz; de én nem érzek rá hivatást, hogy barát legyek.

Tízszor, százszor kezdték újra, szép szóval, szigorral, fenyegetéssel. Az ifju Rákóczi mindig egyformán szeliden és határozottan felelé:

— Nem tehetem! Nem teszem!

Az évek multak, a kis fiuból deli ifju lett, akivel már nem lehetett könnyen elbánni. Hasztalan volt minden erőlködés . . . a furfangos terv megbukott. Az ifju Rákóczival nem tudták elfeledtetni dicső anyját, őseit, nemzetségét, magyar voltát. Nem birtak jámbor barátot nevelni belőle, aki örökre ott maradt volna a kolostor falai közt s akitől aztán nem költött volna félni.

Boszankodtak, dultak-fultak, de mind hiába. Az ifju Rákóczi Ferencz megköszönte a tudós szerzeteseknek a sok szép és hasznos tudományt, melyet náluk tanult, de biz' ott hagyta a kolostort és átvette atyai nagy örökségét, aztán nagy utazásokat tett, hogy világot lásson, végre haza tért magyarországi jóságaira, ahonnan egykor mint kis fiut hurczolták el.

Csöndesen, békességben akart élni; de alig ért haza szeretett magyar szülő-földjére, már szomorúság, keserűség töltötte el szívét.

Síralom és panasz hangzott feléje minden oldalról, a szegény néptől csak úgy, mint a nemes uraktól; egyformán keserves volt a sorsa mindenkinek. Nem volt törvény és igazság senkinek a számára; idegen zsoldos katonaság parancsolt, pusztított, hatalmaskodott; aki csak hangosabban szólni mert, börtönbe hurczolták. Sok helyen akkora volt már a nyomoruság, hogy só nélkül sütötték a kenyeret. És hiába ment panasz Bécsbe a királyhoz: utját állták minden segítségnek a magyarság hatalmas ellenségei.

Rákóczi elszomorodva látta magyar vérei szenvedését; gyakran tanácskozott is barátaival, kivált a tüzes vérű gróf Bercesényi Miklóssal.

— Tenni kellene valamit! De mit?

— Ha egyebet nem tehetünk, fegyvert ragadunk, mint apáink tettek és vérünk árán vivjük ki szabadságunkat! pattant ki a heves Bercesényi. Vezérünk pedig te leszel.

Rákóczi azonban nem hamarkodott.

— A fegyvert hagyjuk a legvégsőre. Próbálgassunk egyebet és legyünk óvatosak.

Tudta jól, hogy Bécsből ellenségei nagyon vigyáznak rá, kémekkel őriztetik minden lépését, mert félnek tőle. Hogy ne, mikor az elégületlen magyarok, ahol csak össze gyűltek, úgy emlegették, mint vezérröket, akitől szabadulásukat remélik. Nagyon óvatosnak kell lennie, nehogy a bécsi hatalmasok rá csapjanak, ámbár semmit sem vétett.

És mégsem kerülte ezt el. Egyik furfangos kém, Longueval nevű idegen jöttment katonatiszt, befurakodott Rákóczi bizalmába, aztán egy panaszos levelet, melyet Rákóczi a francia királynak irt, a bécsi

hatalmasok kezébe juttatott. Gyanutlanul időzött Rákóczi a sárosi szép vár-kastélyában, midőn egy napon erős fegyveres had tört rá. Elfogták, elhurczolták és Német-Ujhely-ben börtönbe vetették.

Gyászos emlékű hely volt ez, legkivált Rákóczinak. Itt hurczolták vérpadra nem is nagyon sokkal azelőtt nagybátyját, Zrinyi Péter bánt, mert védeni akarta magyar nemzete szabadságát. Huszonöt éves volt Rákóczi, mikor ugyan-abba a börtönbe került s készen volt rá, hogy ez lesz a sirja is; mert amidőn a cseh kancellár vallatni akarta, ő büszkén felel:

— Magyar vagyok, csak magyar bíró láthat törvényt fölöttem. És ha itt rothadok is el ebben a börtönben, idegen birónak nem felelek!

Ez alatt barátai sem maradtak vesztég. Eltökélték, hogy kiszabadítják; és sikerült is megnyerniök Lehmann kapitányt, aki Rákóczi őrzésével volt meg bízva. A kiszabadítás azonban így sem volt könnyű, mert a többi tisztek, porkolábok, katonák persze nem voltak beavatva, tehát mindnyájan szigoruan őrködtek, a daliás magyar foglyot pedig jól ismerték. Lehmann kapitány mégis kieszelte a módját.

Egy napon oda lépett a Rákóczi börtöne ajtajánál őrt álló katonához és valami ürügy alatt elküldte.

— Nem mehetek, kapitány uram, szólt eleinte a katona. Nem szabad elhagynom a helyemet.

— Add ide a puskádat, majd addig én állok itt.

Igy már persze elment az őrt. A kapitány pedig kinyitotta a börtön ajtaját és Rákóczi gyorsan átment egy közeli szobába, ahol a kapitány öcsse, szintén tiszt, várta.

Ott felöltöztették köz-katonának és nagy bőr-ládát tettek a hátára. A tiszt aztán megindult kifelé. Rákóczi pedig, szemébe nyomva a süvegét s mélyre görnyedve a bőr-láda alatt, követte. Mindenki azt hitte, hogy a tiszt elutazik valahová s a közlegény a podgyászát viszi. Így szerencsésen kijutottak a börtön épületéből s egy özvegy asszony házába siettek, ahol Berzeviczy Ádám, Rákóczinak hü apródja, várta

álruhával és négylovas zárt hintóval. Az est beálltával kirobogtak a városból, el Magyarország felé. (Lásd a képet a 360. lapon.) Az elmaskarázott Rákóczira senki sem ismerhetett rá.

El is menekültek.

Nagy volt a bécsi udvarnál a német és cseh tanácsosok haragja és ijedelme, hogy a fiatal Rákóczi, akinek ha nem halált, hát legalább is örökös rabságot szántak,



CSATÁZÓ KURUCZOK. *Egykoru rajz után.* (Lásd a 366. lapon.)

kisiklott a kezükből. Ugy akartak segíteni a bajukon, hogy halálra és minden jószágai elvesztésére ítélték Rákóczit s tizezer forintot — akkoriban roppant összeget — tűztek ki jutalmul annak, aki kézre keríti.

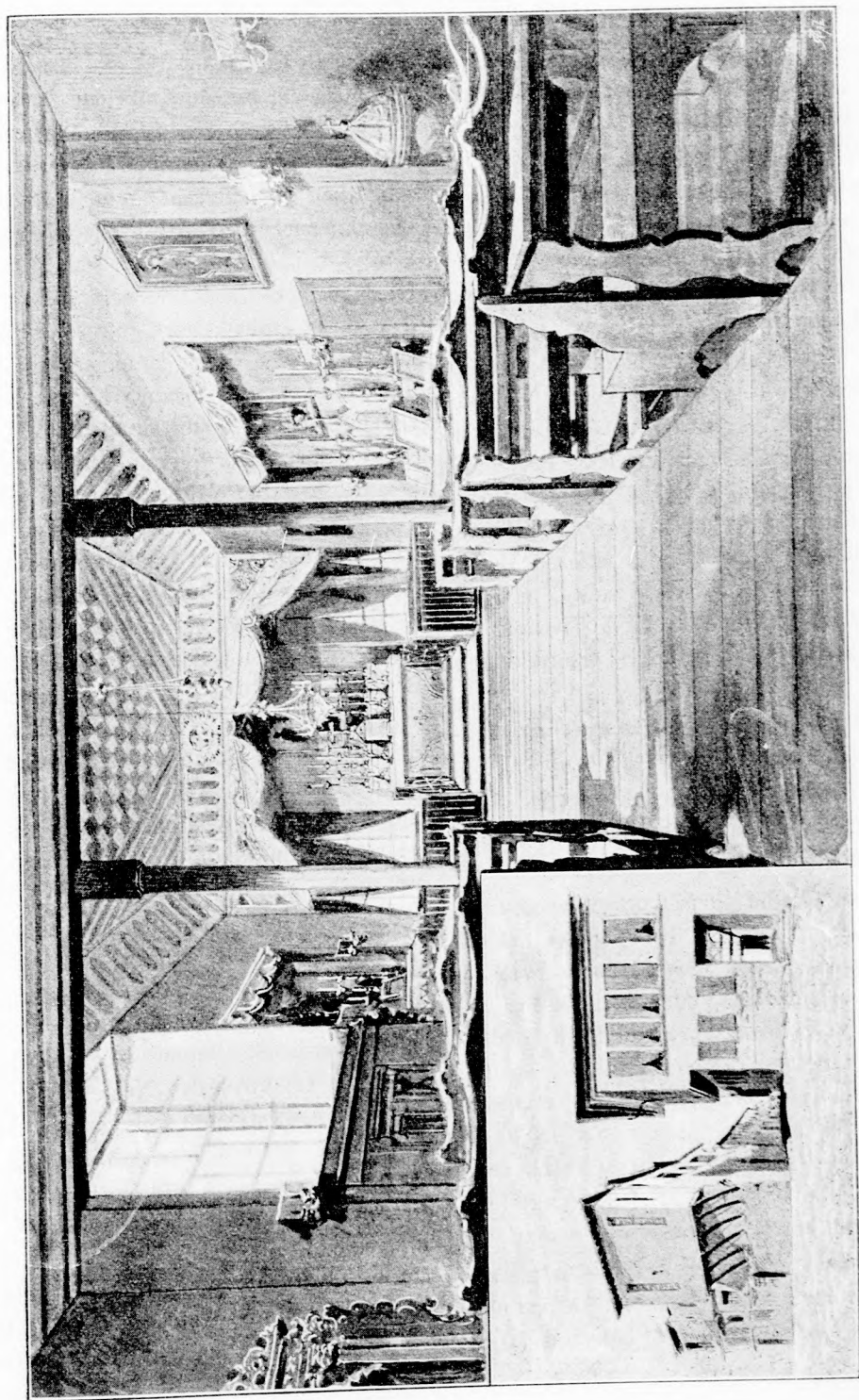
Késő volt már ez. Mert a mennyire dultak-fultak ellenségei, viszont épp annyira örült a sanyargatott, elkeseredett magyarság; mindenfelé gyülekeztek, fegyvert fogtak, csak vezérük nem volt. De azonnal

megtalálták, hogy szabaddá lett Rákóczi. Egy szívvel-lélekkel kiálták mind:

— Kivívjuk szabadságunkat vérünkkel, életünkkel! És a nagy Rákóczi György fejedelem ivadéka, Zrinyi Ilona fia, II. Rákóczi Ferencz a vezérünk! (Lásd a képet a 361. a lapon.)

És az lett. Kitzüzte a zászlót, melyre ez volt írva:

»Istenért és a szabadságért!«



A »MAGYAROK UTCÁJA« ÉS RÁKÓCZI KÁPOLNÁJA RODOSTÓBAN. (Lásd a 366. lapon.)

Seregestül gyülekeztek a vitézek Rákóczi zászlója alá és 1703-ban megkezdődött a nagy kurucz szabadság-harcz, mely teljes nyolcz esztendeig tartott.

Nem hiába félték a gyermek Ferencz-től! Csakugyan ősei nyomdokába lépett. Küzdött, harczott önfeláldozással, önzetlennül, nem magáért, hanem szeretett magyar nemzete jogaiért.

Azt hitték eleinte a bécsi hatalmasok, hogy könnyen legyőzik Rákóczit. De nem sokáig hitték. A kurucz magyarok hadai győzelemről győzelemre szálltak Bercsényi, Károlyi, Bottyán vezetése mellett. Végre már jóformán az egész ország Rákóczi hatalmában volt. Sőt hadai egészen Bécsig portyáztak és a császári vadas-kertbe is behatoltak, ahonnan tréfából elvitték azt a két szelidített párducot, amelyekkel a császár nyulászni szokott.

— Ejnye, de gorombák ezek a kuruczok! mondá erre egy udvari ember.

Biz' azok keményen ütöttek rá arra, aki nem akarta megérteni a jó szót, hogy: »Ne bánts a magyart!«

Mialatt hadai győzelmesen nyomultak előre (Lásd a képet a 364. lapon.), azalatt Erdélyben a rendek megválasztották Rákóczit fejedelemnek és mint ilyen összeköttetésbe lépett a francia, angol királyi udvarokkal, az orosz czárral s ezek szintén követeket küldtek hozzá. Most már nem kicsinyelték a bécsi hatalmasok. Nyakrafőre alkudoztak vele és följánlották neki, hogy ha leteszi a fegyvert, szép nagy fejedelemséget kap a német birodalomban.

— Nekem magamnak ez jobb és kényelmesebb volna, felelé Rákóczi. De én nem a magam hasznáért küzdök, hanem a hazám

jogaiért. Csak akkor teszem le a fegyvert, ha nemzetem szabadságát biztosítva látom.

És folyt a harc tovább, változó szerencsével; de Rákóczi a legszerencsésebb napjaiban is megmaradt a magasztos lelkü önzetlen férfiúnak. Fölvehette volna a királyi czimet, kínálták a »Magyarország fejedelme« czimmel, de nem kellett neki: ő csak a szabadságért harcolók megválasztott vezére akart lenni, az is csak addig, amig biznak benne. Egyszer, mikor Ónodon gyűlést tartottak a rendek, egy-két áruló panaszt mert tenni. Rákóczi rögtön késznek nyilatkozott, hogy lemond a vezérségről. De nem az lett belőle, hanem az, hogy a fölháborodott rendek kardot rántottak és lekaszabták az árulókat.

Nyolcz teljes esztendeig folyt már a véres szabadság-harcz. Ekkorra sok megváltozott. Bécsben meghalt az öreg császár-király, akinél hiába panaszkodott az elnyomott magyar. Az új király őszintén ki akart békülni a magyar nemzettel. Más felől meg a kurucz magyarok kimerültek, megfogytak a nyolczévi véres háboruban. A többség tehát azt határozta, hogy megköti a békét.

A békekötés biztosította a magyarok jogait, szabadságát, amiért Rákóczi küzdött; de mégsem volt egészen olyan, amilyennek Rákóczi kívánta. Ő tehát nem irta alá, inkább elbujdosott idegen földre, önkéntes számkivetésbe. Nehány évig francia földön élt, aztán Törökországba vonult Rodostóba. Számos hive követte oda, úgy hogy a város egyik utcáját »magyarok utcájá«-nak nevezték el. (Lásd a képet a 365. lapon.)

Honától távol, szomorú számkivetésben élte le hátralevő életét a nemes, tiszta lelkü férfiú, kinek harcrai vissza szerezték

a magyarnak jogait, szabadságát, míg neki magának keserű bujdosás lett az osztályrésze. Házi kápolnájában sokat imádkozott és Isten akaratában megnyugodva, csendesen hunyt el 1735-ben. Hamvait Konstantinápolyba vitték, ott nyugszanak most is egy templom sírboltjában.

Dicső emlékét szent kegyelettel őrizzük mindenkoron!

NYARI ÖRÖMÖK.

— A »Kis Lap« színes műmelléklete. —

UTT van a nyár, melegével, himes pázsit mezejével úgy hívogat, úgy csalogat, édes örömeikkel biztat.

Lesz is vasárnap nagy kirándulás, Iluska jó voltából. Épp az nap lesz a születése napja és a mama megengedte, hogy zöldbeli mulatsággal, puha gyepre terített oszonnával kedveskedjék testvéreinek és játszótársainak, akik meggratulálják.

Mint rendesen, persze most is megvolt a feltétel, hogy csak az vehet részt, aki addig valami galibát nem csinál. No, láttatok volna csak, milyen pompásan tudták most mindnyájan, mi illik, mi a kötelesség! Még az a garabonczás Dini sem gondolt egyébre, csak a leczkére, pedig máskor — négy szem közt már csak megsugom — akar hányszor hadi lábón állt azokkal az unalmas iskolai könyvekkel.

Jaj, de hát az szörnyűségesen borzasztó volna, ha épp az Iluska születése napján szakadna szoba-áristom a nyakába!

Nem is esett meg ilyenén szerencsétlenség. Gyönyörű vasárnapra virradtak. Gyöngéd szeretettel sorra csókolták Iluskát s pontosan együtt voltak a reggelinél, asztali imájok elrebegése után pedig vigan tárgyalták, mit mindent készítsenek elő a délutáni kirándulásra. Akadt dolga mindenkinek, de legfőképp Iluskának, aki mint vendég-látó házi kisasszony becsületet akart vallani. No, a mama is segített valamicskét.

Mindjárt ebéd után érkeztek a vendégek s mihelyt mind együtt volt, kivonultak a virágos mezőre. Jaj de boldog, vidám délután volt az, táncczal, dallal, labdázással, sok játékkal, vig tréfával! Közben pedig — ez volt még csak a nagyszerű! — Iluska megterített a gyepen pompás oszonnára. Nem is igen maradt abból egyéb, mint holmi kis morzsa az apró madaraknak.

Csak egy baj volt: a nap végre nyugvóra szállt, haza kellett menni! Vagy talán ez sem volt baj, mert a jóból is megárt a sok, így pedig vidáman, elégedetten tértek haza.

Másnap ismét leczke és szorgalom napja következett, de jó kedvvel fogadták.

MEGFEJTÉSEK ÉS MEGFEJTŐK.

A »KIS LAP« LVIII. köt. 21-ik számában közölt találós kérdések megfejtése:

A viz tükre. Nevetés. Vasaló. A tej-ut (Hadak utja).

Helyesen fejtették meg: Kazy Péter, Térfy Marianna, Wittenberg Juliska, Hirsch testvérek, Kovács Bertuska, Welain Ferike, Vámosy Loránt, Büben Aladár, Szent-Iványi Ella és Mária, Rozsnyay Sárika és Lilike, Somogyi Margit, Hollós László, Vörösmarthy Ilona és Ida, Lengyel Margit és Kálmán, Badić Gizella, Bayer Anti, Stern Jolán és Birike (Ha a nevetek nem volt a megfejtők sorában, jele, hogy a leveletek nem jutott el hozzám. *F. b.*), Kiss Margit, ifj. Jurcsék Viktorka, Kontúr Noémi, Kemény Géza, Kövesi Jenő, Beck Ernő (Vonalozd meg a papirost, mert a soraid ugyancsak tüled-hozzad dülöngélnék; a nevedet pedig tisztán ird ki! *F. b.*), Kossaczky Gyula, Vidor Ilonka, Kummerer Paula, Kazy Livia, Schleiminger Pista, Wurm Betty, Vész Andrea, Forster Jolánka, Herzog Dóra és Vilma, Szántó Olga és Ernő, Endreffy Jenny és Vilma, Pap Lilike, Szüts Ilus (Gondosabb írásra törekedjél. Nagyon elhanyagoltad a bötüket. Annak, hogy a mult heti megfejtők sorában nem találtad a nevedet, bár a megfejtést beküldted, egyszerű oka az, hogy leveled nem jutott hozzám. *F. b.*), Berényi Erzsike és Margitka, Tichy Kálmán, Roth Irma, Lakner Margit, Zaicz Gusztáv, Steiner Olga, Leo, Dezső és Misi (részben), Bíró Jolán (részben), Naschitz Gyuri, Háy Irén s Juliska, Razvár Ottó, Robitsek Magdolna, Valpó Náci és Bandi, Szokoly Bálint és Tivadar, Básta Robert, Reznicek Ferdinánd, Pandur Ida és Misi, Szemler István, Csergeő Dénes.

A jutalom kisorsolása szabályszerűen megtörténvén, nyertesek lettek *Rozsnyay Sárika és Lilike, Besztercebányán*, kiknek a jutalom-könyvet (*Tannenburgi Róza*, elbeszélés, az ifjuság számára írta *Schmid Kristóf*, átdolgozta *Donászy Ferencz*, hat színes képpel, diszes kötésben), a kiadó-hivatal megküldi.

*

A »KIS LAP« LVIII. köt. 20-dik számában közölt rejtvény megfejtését még beküldték: *Kemény Géza*, *Kontúr Noémi*, *Hajnal Imre*, *Berényi Erzsike* és *Margitka*, *Beck Ernő*, *Herzog Dóra* és *Vilma*.

OSZLOPOS KOCZKA-REJTVÉNY.

S	A	B	K	= Tüzzel jár.
F	A	T	J	= A lábfej része.
I	R	A	B	= A legkisebb háztulajdonos.
L	Ü	G	CS	= Kedves gyümölcs.
A	M	S	A	= Van emlősnek, van madárnak.
F	O	A	K	= Katona.
A	K	O	A	= Magyarhoni folyó.

Ha e betűkből mindenik sorba a jelzett értelmű helyes szót teszitek, akkor a vastagabb vonalú koczkákba eső betűk össze-olvasásából egy erdélyi részi vármegye és város nevét kapjátok.

A megfejtők névsorából elsőnek kisorsolt kapja jutalom-nyereményül a következő művet:

„*Rüstig Zsigmond, az új Robinson*“.

Írta *Marryat*, a magyar ifjuság számára fordította *dr. Dulácska Géza*, 94 képpel, kemény kötésben.

FORGÓ BÁCSI POSTÁJA.

A szentpütkösi ünnepek alkalmából ismét számosan emlékeztetek meg rólam. Fogadjátok gyöngéd ragaszkodástok, hű érzelmeitek e jeleiért változatlan szeretetem biztosítását. F. b.

*

Vilas Egon. Persze, hogy mikor a vizsgálatok ideje következik, nem igen van érkezettek levélfírásra, rejtvények fejtésére. Helyes is, hogy erre az alkalomra minden erőtököt s szorgalmatokat

össze vessétek, hogy sikerrel álljátok meg a válságos napokat. Annál vigabb lesz utánok a vakáció! — **Urbán Elly.** Említett soraidat nem kaptam. Meg vagyok róla győződve, hogy szived szerint cselekszem, ha a leveledben foglalt 20 fillérkét a Gyermekvédő Egyletnek juttatom. — **Endreffy Jenny és Vilma.** Az ujat is besoroztam. — **May Imre.** Azóta, hogy jelentésemet vettem: a vizsgálaton, úgy tudom, szép sikerrel mentél át. Ami különben nem ment meglepetés-számba, mert nem is vártuk másképp. Csak azt sajnálom, hogy bár mily közel voltam is hozzád, az örvendetes próba-tételnek nem lehettem tanuja. — **Loosa Pista.** Az én ablakom alatt is kedvesen pitypalattyl egy fürjecske. Szegényke rab-madár s kalitkából zeng felém az ő rövid bár, de bájos dala. Bizony, ha közelébe férhetnék, volnék elég gonosz, kibocsátani őt, hogy Istentől adott szabadságát vissza nyerje. Olaszországban nem csak fürjet, de fecskét is láttam tömegével vesszőre húzva. Még ma is úgy árulják a bolognai vásár-csarnokban. — **Szedlácsék Aranka.** Lehet részed benne teneked is. Mihelyt elkészült, szólok. — **Balogh Dezső.** Ugyvan: Stájerban, Salzburgban s Bajorországban a söt török és süveg-formába öntik mint a cukrot. — **Csenthe Alajos.** A »Kis Lap« jelen-való számának 2-ik lapja megadja kérdéseidre a kimerítő választ. — **Biró Jolán.** Egyszer tán csak arra is vezet el az utam felétek. Akkor bizony be is szólok hozzátok, akik oly szívesen hívtok meg. — **Háy Irén és Juliska.** Nő lám, az a Bandi! Pedig ahány kis fiút tudok, az mind alig várja, hogy nagy legénynek nézzék. De azért, tudom, új testvérkéjével, a piczi Gyulával, meg fog még ő barátkozni. Örömtökben osztokodom. — *Több levélről a jövő számban.*

GYÁSZ.

Még ha gyöngéd szirmu harang-virággal harangoznám is felétek: csak bus dolog az, mikor egy kedves, jó gyermek halálát köll jelentenem. Ez

Hoppé Dezsőke

akit rövid szenvedés után forrón szerető szülei, testvére s rokonai köréből. Zilahon, május hó 13. ragadott magához a Halál angyala.

Vigye puha karjain fel magával az égbe, hogy legyen angyal-társa a többinek. Sirján pedig viruljanak a szerető emlékezet virágai!

F. b.